

УПРАВЛІННЯ СОБІВАРТІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ВУГЛЕДОБУВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Для підприємств, які займаються видобутком вугілля, актуальним завданням є розробка ефективної системи управління витратами на всіх стадіях виробництва продукції. Собівартості продукції належить одне із провідних місць у системі показників, що характеризують ефективність промислового виробництва. В ній, як у синтетичному показнику, відбиваються всі сторони виробничої й фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому. Саме управління собівартістю продукції дозволяє достовірніше формувати результативні показники діяльності підприємств, правильно визначати стратегію розвитку. Необхідність планування собівартості продукції, як одного з елементів управління, пояснюється тим, що вона є основою ціноутворення, незалежно від методів реалізації цінової політики. Управління собівартістю за своєю сутністю означає управління всією діяльністю підприємства, оскільки охоплює всі сторони виробничих процесів, що відбуваються на підприємстві.

Собівартість продукції – один з основних факторів формування прибутку, так як є грошовим вираженням витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Перевірка законності і достовірності витрат на виробництво і собівартість продукції допомагають виявити невикористані резерви, непродуктивні витрати і втрати. Планування, ведення обліку і калькулювання виробничої собівартості регулюються такими законодавчими та нормативними документами: Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 16 «Витрати»; П(С)БО 9 «Запаси»; «Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, робіт, послуг у промисловості», затверджені наказом Державного комітету промислової політики України від 02.02.2001 № 47, «Методичні рекомендації з формування собівартості продукції, робіт, послуг на транспорті», затверджені наказом Міністерства транспорту України від 05.02.2001 № 65 та інші, прийняті на виконання Постанови Кабміну від 28.10.1998 № 1706 «Про затвердження Програми реформи системи бухгалтерського обліку із застосуванням Міжнародних стандартів»; наказ про облікову політику підприємства.

Собівартість, як один із основних економічних показників, використовується всіма підсистемами, що формують загальну інформаційну обліково-аналітичну систему управління підприємством. Методи управління собівартістю досліджують за наступними методами обліку та контролю витрат: система обліку «стандарт-кост», «директ-кост», система планування виробничих ресурсів («канбан» і ЛІТ), функціонально-вартісний аналіз (ФВА), метод аналізу і оптимізації витрат з усіх статей його застосування (кост-менеджмент), метод АВС, концепція управління витратами життєвого циклу (метод LCC).

Вдосконалення методики та організації обліку витрат надає дієвий інструментарій для відповідного вдосконалення управління собівартістю продукції. Важливою передумовою для цього є застосування в практичній діяльності економічно обґрунтованої класифікації витрат, яка повинна визначатися керівництвом відповідно до встановлених конкретних виробничих завдань. Ефективне управління собівартістю повинне бути орієнтоване на пошук шляхів її зниження. Щоб визначити ці шляхи необхідно знати вплив структури витрат та технологічних особливостей вугледобувного підприємства на рівень собівартості. Це дасть змогу аналізувати тенденції змін статей собівартості з метою прийняття виважених управлінських рішень по підвищенню прибутковості підприємств. Наприклад, значне скорочення витрат відбувається при виявленні утримання непродуктивної чисельності робітників. Таке утримання, у тому числі, може відбуватися при наявності причин, що викликають ріст плінності кадрів, а саме: вихід на пенсію, в армію, зміна місця проживання і роботи з об'єктивних обставин; незадовільне культурно-побутове обслуговування населення,

низький рівень заробітної плати, погані умови роботи і т.д. Це викликає додаткове відволікання знову прийнятих робітників від процесу виробництва за рахунок обов'язкового проходження ними технімуму в навчальному пункті з відривом від роботи. У підсумку складається група робітників, що постійно навчається технімуму і не бере участь у процесі виробництва у кількості:

$$\Delta III_{\tau} = \frac{\Delta III_{\text{рп}} t_{\text{нав}}}{N_{\phi}^{\text{ф}}}, \quad (1)$$

де $\Delta III_{\text{рп}}$ – кількість знову прийнятих робітників у даному місяці через плінність, осіб;

$t_{\text{нав}}$ – тривалість навчання знову прийнятих робітників технімуму, дн.;

$N_{\phi}^{\text{ф}}$ – фактична кількість днів роботи підприємства з видобутку, дн.

Резерв зниження загальних витрат за рік (економію) можна підрахувати, якщо помножити кількість робітників, що вивільняються, на середню заробітну плату з нарахуваннями.

Собівартість продукції перебуває у взаємозв'язку з показниками ефективності виробництва. Вона відбиває більшу частину вартості продукції й залежить від зміни умов виробництва продукції. Істотний вплив на рівень витрат роблять техніко-економічні фактори виробництва. Цей вплив проявляється залежно від змін у техніці, технології, організації виробництва, у структурі й якості продукції. Від правильності й своєчасності визначення фактичної собівартості продукції, що випускає підприємство, безпосередньо залежить своєчасність і ефективність управлінських рішень, правильність визначення пріоритетів подальшого розвитку виробництва. Правильність формування собівартості продукції й визначення валового і прибутку, що оподатковується, значно впливають на фінансовий стан підприємства.

Більшість вугільних підприємств має досить великий рівень собівартості видобутку 1 т готової вугільної продукції, що потребує мобілізації резервів для зниження витрат із застосуванням важелів системного управління витратами. Тому важливим завданням сьогодення стає розробка рекомендацій з формування собівартості та керування нею, які мають урахувати структурні зміни у вугільній промисловості, що відбуваються внаслідок трансформації системи управління та форм власності.

Школьнікова М.Д., Шабалина Л.В., к.э.н., доц.

ГВУЗ «Донецкий национальный технический университет»

MOTIVATION SYSTEM OF THE COAL INDUSTRY EMPLOYEES ON THE EXAMPLE OF MINE NAMED AFTER SKOCHINSKIY

The coal industry is a major one in Ukraine. Due to January 2013 data the share of production of hard and brown coal accounted for 36,3% of the total sales of mining industry in Ukraine and 4.4% of the total volume of sales in Ukraine. Percentage of use of coal in Ukraine is 46,4% of the total use of energy materials. However, in the last year it experienced a considerable drop by more than 15% [1]. Moreover, the list of mines to be closed in 2012-2014 consists of more than 60 objects. Thus, the coal industry is in a stagnation. In such conditions, the importance of coal industry employees' motivation rises considerably, as coal miners are the basis of the break-even work of an enterprise.

The problem of miners' motivation was reflected in the works of N.E. Tkachenko, N.L. Reilyanova, A. Ponomarenko and others.

In general, the motivation is the process of promoting yourself and others to work towards the achievement of individual and common objectives [2, 257]. The stimulus in this case is an external employee impulse to action. The main methods of motivation can be divided into three main groups:

1. Economic methods, the essence of which is that the people receive certain material benefits that improve their welfare as a result of the implementation of the requirements of their